

v. 1914.  
Joulul. y. m.

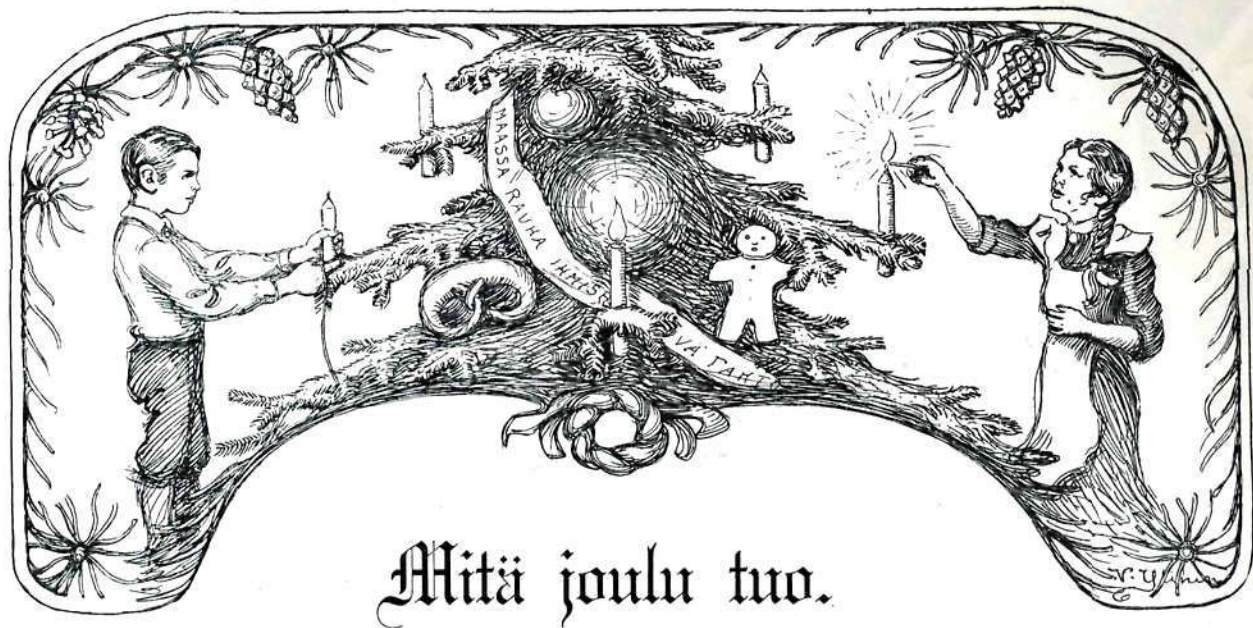
# Joulupukki

1914



oyralistus

v. y. m.



## Mitä joulu tuo.

Joulukeltojen kumahtelemisella on aina sama sointu. Ne soivat muistoja menneistä jouluista, ne herättävät toivoa lähestyvistä levosta ja ilosta. Joulu, se taivaan lähetti, tuo taas uudelleen sanoman »suuresta ilosta, joka on tuleva kaikille kansoille».

Mutta ehkäpä sinä, Matti tai Maija — vai mikä nimesi lieneekään, odotat taas joulua jouluvalojen ja leikkien vuoksi. Ehkäpä nuket kiharapäineen, veturit vaunuineen, mekot, kintaat ynnä muut toivotut joululahjat panevat pienen sydämesi odotuksesta sykkimään. Tokkopa muuta iloa kaviannetkaan?

Kaipaan, kaipaan — sanot. Niin, se kuvastuu katseistasi. Nehän ilmaisevat minulle salaisuuden, jota et ehkä mielelläsi äidillekään sanoisi. Siellä oikein syvällä sisimmässäsi, jonne vain Jumalan silmä ulottuu, väräjäät tuon katseen sinne sattuessa ehkä tällainen tunne: Minä polonen valehtelin tänään äidille! — Että valmistinkin sen maantietoläksyni niin huonosti tänään ja murehutin taas opettajani mielen. — Vai näinkö: Ei minun olisi pitänyt toisille tytöille kertoa siitä Kaisan erehdyksestä, jonka hän jo äidiltänsä anteeksikin pyysi. — Kuinka siihen Pekan katkenneeseen jalkaan mahtaakaan koskea ja kuinka ikävältä ja pitkältä aika tuntuu sairashuoneella maatessa. Voi, että minä hänet siitä rappusilta kiukuissani sysäsinkään! — Vai näkeekö ehkä kaikinäkevä silmä sydämessäsi vihamielisiä tai muita huonoja ajatuksia, joita et halua kenellekään ihmiselle ilmaista. — Nuo kaikkihan ovat ilon hävittäjiä pienestä sydäimestä. Ja sepä se sitte kuvastuu katseistakin.

No, mutta mitä se jouluun kuuluu?

Kuulehan, lapsi! Joulu, se hyvä, odotettu, tuo taas uudelleen saman sanoman sinulle, sanoman suuren ja iloisen: sinulle, jonka sydämessä tuntuu niin pahalta Jumalan katseen edessä, *sinulle* on syntynyt Vapahtaja Betlehemissä.

Muistathan sinä, että ne murheelliset paimenet tuon ilosanoman kuultuansa heti lähtivät katsomaan vastasyntyntä Vapahtajaansa. Monessa kuvassa olet kai nähnyt heidät polvistuneina tuon

pienen lapsosen seimivuoteen ääreen. He menivät siis häntä rukoilemaan.

Tuo Betlehemin pieni lapsi kasvoi suureksi. Hän rakasti paljon — lapsia erityisen suuresti — on paljon kärsinyt rakkautensa tähden, on kuollut, noussut kuolleista ja on nyt Isän luona rukoilemassa sinunkin puolestasi. Ja sieltä me odotamme Hänen kohta tulevan takaisin päättämään työnsä ja pelastamaan omansa kaikesta pahasta.

Kun nyt sinäkin, Suomen lapsi, tämän sanoman taas uudelleen luet tai kuulet, tee niinkuin tekivät paimenet: käy rukoilemaan Vapahtajaasi, käy tunnustamaan Hänelle kaikki, mikä mieltäsi murehuttaa, käy saamaan anteeksiantamuksen suuri ilo. Pyydä, että Jeesus antaa sinulle uuden sydämen, sellaisen, joka voi iloita suurimmasta lahjasta, jonka joulu taaskin tullessansa tuopi, voipi iloita siitä, että Jumala on ystäväsi, jonka kanssa mieluummin seurustelet ja jolta saat voimaa olemaan kuuliainen Jumalalle, vanhemmillesi ja opettajillesi. Silloin ei sinun joulusi lopu kuusen kynttiläin sammussa, vaan mielestäsi on pelko poissa ja ilo, rauha ja turvallisuus siellä asuu, vaikka kuinka pimeä maailma myllertäisi. Sinulla on ainainen joulu, sillä sinulle on syntynyt Vapahtaja . . .

Mutta mahtaakohan sillä pienellä orpo-Mikolla, joka teidän talonne kellarikerroksessa vanhan setänsä kanssa asuu, olla mitään jouluiloa tänä vuonna? — Ja eiköhän Vehkapuron mökin sokeasta Liisasta lasten joululaulut enkelien joululaululta tuntuisi? — Koetapa, lapsi, miettiä ja keksiä, miten voit valmistaa jouluiloa jollekin, jolta sitä puuttuu. Ja kuinkahan monelta arvelet sitä tänä jouluna puuttuvan? — Tiedänhän, että voimasi ovat vähäiset ja keinosi harvat, mutta yhden keinon ja parhaan sinä varmaankin tiedät — sen, että hartaasti ja ahkerasti rukoilet joulun Ruhtinaan, Jeesuksen tulemaan kaikkien murheellisten sydämiin, niiden lukemattomien sydämiin, joita synnin hätä tavalla tai toisella ahdistaa. Pyydä, lapsi, että he kaikki saisivat kokea, että heillekin on syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra.

Aami Koljonen.



## Taimaan kirkkahin tähti.

Joulukuunnelmä. Kirj. Antti Rytkönen, kuvittanut H. Soldan-Profeldt, säveltänyt Otto Kotilainen.

Henkilöt: *Syysmyrsky*, *Yön henki*, *Pakkanen*, *Lumihiehteitä*, *Tähti*. Muut tehtävänsä mukaisesti puettuja haltijattaria, lumihiehteet pieniä lapsia. Taustana metsä. Oikealla: *Syysmyrsky*, *Yön henki*, *Pakkanen*.

### *Syysmyrsky:*

Kun unet autereiset  
ne kevään haihtuivat,  
kun kesän riemut kaikki  
muistoiksi vaihtuivat,

kun muuttolinnun virsi  
viimeinen vaimeni  
ja monen rinnan hehku  
palava laimeni

ja kellastui jo lehti  
ja kukka painoi pään,  
ja kulki maita viestit  
jo ensi syksysään,

mä silloin hiljaa hiivin,  
mut pian kiihtyen  
puut paljahaksi riivin  
ja riennän eellehen.

Ja ulapoiden halki  
mun matkani nyt vie  
ja kussa kuuhu kuumiin,  
siellä on mun valtatie.

Ja kussa aallot purren  
ne pirstaa kareihin  
ja hätähuudot soivat,  
oon siellä minäkin.

Ja vaikka lapset itkee  
ja vaimot vaikeroi,  
mä kuurona vain kuljen,  
se ei liikuttaa mua voi.

Mä olen vihan voima,  
sokea, armoton,  
ja vihan hurja soitto  
se soittoani on.

Mut vaikka myrskyt nostan,  
maan lapsi, turmaks sun,  
myös puhdistan ja kostan,  
se tehtäväni mun!

### *Yön henki:*

Yön henki mä oon, pimeään minä  
oon,  
ja suuri mahti on mulla,  
minä maailman valtijas, ruhtinas  
oon,  
kun aikani mun on tulla.

Kun päivä ja valkeus voiton vei,  
maa vietti juhannus juhlaa,  
ei silloin aikani ollut, ei,  
en silloin voimia tuhlaa.

Mut konsa joutuvi synkeä syys,  
niin silloin mä jällehen herään,  
ja silloin mä velhot vuoristaan  
ja peikot rotkoista kerään.

Ja talvi saapuu, ja valkeuden  
minä kätken vaarojen taaksi,  
ja maa, joka kukkia kantanut on,  
on muuttunut pimeään maaksi.

Ja ihmislapset ne harhailee  
ja kulkevat synkässä yössä,  
mut minä olen voimakas, uupu-  
maton  
ja minä olen aina työssä.

Ja ihmislapset ne etsivät,  
ne etsivät, käyvät harhaan,  
mut minut jos voittavat, löytävät  
tien,  
kevään uuden kukkivan tarhaan.

### *Pakkanen:*

Syysmyrsky on hurjana raivonnut  
ja nostanut merien vahdon,  
mut silti sen täytyy tyyntyä,  
kun minä niin käsken ja tahdon.

Minä saavun kylmänä, hyytävänä,  
on mulla kahlehet jäiset,  
maat, manteret kaikki mä van-  
gitsen,  
ja ulapat vaahtopäiset.

Kesä vaikka lämpöä luonut on,  
elon voimat herättänyt suuret,  
mä lämmön ja lemмен tuhoan  
ja surmaan elämän juuret.



Yöhenki.

Olen pureva talven pakkanen,  
ja suuri mulla on valta,  
kera pimeään tehnyt mä liiton oon,  
joka noussut on kaikkialta.

Käy taistoon kanssani, ihmislaps,  
mulle vieraat on antimet armon,  
Mut jos minut voitat, niin itselles  
myös voitat ponnen ja tarmon.

*Lumihuteiden parvi* (saapuu vasemmalta. Eräs joukosta):

Kun kesäpoudat  
ne ammoin jäivät,  
ja jäät ja roudat  
ja lyhvet päivät  
ja talven vaivat  
sijalle saivat,  
yöt valottomat  
ne meidän omat,  
kun kaikkialla  
on hyy ja halla,  
niin silloin me leijaamme ke-  
vyinä, hiljaa,  
me valkovaippahan kiedomme  
maan,  
ja kaikki on kylmää ja kuollutta  
vaan,  
mut allamme versovi kevähän  
viljaa.

*Lumihuteet* (asettuvat piiriin. Lau-  
lavat.)

*Lumihuteiden laulu.\**

Lumihutehet kaikki ne piirihin  
käy,  
ilo eikö jo kauas ilmoille näy!

Lumihutehet leijaa ja tanssii,  
he, hei!

Lumihuteiden mielissä huolia eil

Lumihutehet lehdot ne nyt  
hopeoi,  
kun syksy se harmajat hallat toi.

Lumihutehet iloa tuo ilmoihin,  
maan pimeys vaikka jo peittäiskin.

Lumihutehet kirkastaa koko  
maan,  
lumihutehet valon on lapsia vaan.

*Tähti* (tulee vasemmalta. Käy piirin  
keskelle.)

Kun saapuu syys  
ja halla hyys  
jo metsät maat  
ja kukkahaat,  
syysmyrsky soi

\* Otto Kotilaisen sävellys.

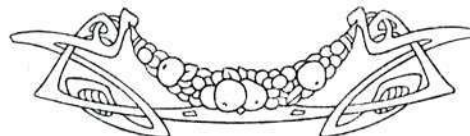
ja vaikeroi,  
ja valot jäi  
jo vaarain taa  
ja pimeähän  
peittyi maa  
ja kaikkialle  
saapui yö  
ja turha kaikki  
ihmistyö,  
mä silloin nousin  
tähti yöstä  
mä valkeuden  
kerroin työstä.  
Mun loistoni kuninkaat ja tietä-  
jät johti,  
mä viittaaan kansoja valkeutta  
kohti.

Minä viestiä suurta maailmalle  
kannan,  
minä rauhani rikkaan kaikille  
annan.  
Ja keskelle yön sekä talven  
vallan  
ja jäätävän pakkasen, harmajan  
hallan  
minä herätän lintuset laulamaan,  
minä kutsun kukkasat kukkimaan,  
minä lämpöä luon,  
minä kevähän tuon,  
olen rakkauden suuri tähti.

*Lumihuteet* (laulavat):\*

Oi terve sä kirkas tähtönen,  
sä tähti toivojen parhaiden,  
sä tähti nouseva tähtiyössä,  
sä tähti loistavin tähtivyössä,  
sä rauhan suoja,  
sä onnen tuoja,  
sä taivahan kirkkahin tähti.

Oi, terve sä, kirkas tähtönen,  
sä tähti rikkaiden riemujen,  
sä ilo ylin oot hentoain lasten  
ja toivo vanhojen valkohasten,  
sä ylväs, jalo,  
sä taivaan valo,  
sä maailman kirkkahin tähti.





Ilta-auringon säteet kultasivat metsän mäen rinteellä. Se oli silloin kaunis. Suvelan kylässä ei ollut mitään sen ihanampaa. Heikki, joka asui metsän reunassa olevassa pirtissä, oli usein ihmetelty puiden lehvien hohdetta. Äiti oli sanonut, että aurinko ihailee metsää ja sentähden verhoon sen joka ilta kultavihmeellään.

Nyt oli äiti kuollut, ja Heikki valmistautui matkalle. Hän oli kasvanut suureksi ja halusi maailmalle. Hän mätti kiireesti vähäiä tavaroitaan matka-arkkuunsa. Mutta kun hän tarttui niihin karkeihin sukkiin, jotka äiti oli hänelle vapisevin käsin viimeksi neulonut, pysähtyi hän miettimään, ja kyynel tuli hänen silmäänsä. Niin, hän oli nyt orpo, mutta vapaa hän myöskin oli. Sai kenenkään estämättä mennä, minne mieli veti. Ja hän oli aina halunnut kauas kotikylästä. Nyt hän lähti. Mitkään siteet eivät häntä enää tänne sitoneet. Hän pyyhkäsi päättävästi otsaansa oikealla kädellä.

Leena täti puuhasi pirtissä ja huokasi tavantakaa. Onpa ikävä, että Heikki nyt matkustaa! Täti tahtoi laittaa hänelle ainakin hyvät eväät. Kääritynsä liinaan leipää ja voita sanoi hän Heikille: »Tässä on sinulle puremista matkalle!»

Heikki matkusti varhain seuraavana aamuna. Koivuharjun Pekka kyyditsi hänet asemalle. »Olisipa hauska päästä kaupunkiin», sanoi Pekka Heikille. »Siellä saisi käydä sirkuksessa ja elävissä kuvissa vaikka joka päivä.»

»Ja soittoa siellä kuulee aina ja näkee hienoja neitejä ja herroja», myönsi Heikki.

»Ja sinusta itsestäkin tulee herra»...

»Enpähän sitten syö hapanleipää ja suolattuja muikkuja.»

»Et, et, vaan rusinasoppaa ja vehnäistä. Sinä olet onnellinen mies, kun saat matkustaa, Heikki» sanoi Pekka, ja huokasi.

Mutta Heikki ei ollut onnellinen. Häntä vaivasi omituinen selittämätön surumielisyys. Kun mäkirinteen kaunis metsä haihtui näkyvistä, oli hänen työläs pidättää kyneleitään. —

Heikki oli ollut suuressa kaupungissa jo useita kuukausia. Ne olivat tuntuneet kovin raskailta. Ystäväitä, auttajittia hän oli kuljeksinut kaupungin katuja, etsinyt työtä, mutta ei saanut. Kuinka useana iltana hän olikaan saanut asettua levolle hiukova nälkä povessa? Ja kuinka monta kertaa hän olikaan pannut viimeisensä voidakseen suorittaa asunnon vuokran? Kaikki hänen unelmansa kaupunkielämän ihannuudesta olivat jääneet täyttymättä. Heikki ei kuitenkaan tahtonut palata kotikylään. Häntä hävetti.

Vihdoin hänen onnistui saada tointa. Se oli raskasta työtä, joka pakoitti hänet koko päiväksi tukahduttavaan ilmaan. Sekään ei tehnyt häntä onnelliseksi. Hän kaipasi jotakin, mutta ei tietänyt, mitä. Katseltuaan kyllikseen kaupungin koreuksia hän kerran kulki läheisimpään metsään. Kuinka puhtaalta ja vilpoiselta tuntuikaan siellä ilma! Kuinka herttaisina hymyilivätkään metsän vienot kukkasat!

Oli ilta. Länteen painuva aurinko valasi hohteellaan puiden runkoja ja oksia. Metsä sädehti kullassa ja purppurassa. Heikki oli kuin lumouksen vallassa. Missä hän oli ennen katsellut tällaista näköalaa? Niin, kotikylässä! Näin loisti siellä mäkirinteen metsä. Se oli säilynyt Heikin mielessä. Sen purppurainen hohde oli syöpyntynyt hänen sydämeensä. Siitä se kaipaus, joka poltti hänen poveaan ahtaassa kaupungissa. Kuinka voisikaan hän unhottaa kotiseutunsa! Matkustipa hän kuinka loitos tahansa, vetää se häntä sittenkin puoleensa. —

Muutamien päivien jälkeen kulki yksinäinen vaeltaja Suvelan kylän läpi. Se oli Heikki. Puku hänellä oli halpa, mutta hän oli kuitenkin iloisen näköinen.

»Heikki on rikastunut kaupungissa, koska on niin päivänpaisteinen muodoltaan», sanoi eräs ohikulkeva ukko. Mutta Heikki ei kiinnittänyt siihen huomiota, kiiruhti vain eteenpäin päästäkseen perille ennen päivänlaskua. Hän tahtoi nähdä tutun metsän ilta-auringon valossa. Hän tahtoi nähdä kukkien huojuvan niityn nurmikolla ja kuulla kotiin palaaivan lehmikarjan kellojen kalinaa. Ja hän tahtoi tuntea, kuinka päivän hälinän rauetua illan rauha leviää kotiseudun yli.

Niin hän kulki kotipirttiä kohden kaipauksen tuli povessa. Mutta mitä ihmettä! Metsää ei enää ollutkaan mäenrinteellä. Se oli hakattu pois. Siinä näki vain kantoja kantojen vieressä. Heikki nojasi aitaa vasten. Mitä oli hänen ajateltava? Koivuharjun isäntä astui ohii.

»Ka, Heikki on palannut?» sanoi hän.

»Metsä!» äännähti Heikki.

»Mitä tarkoitat?»

»Minne on metsä joutunut?»

»Jahah, metsä... Täällä oli iso jako. Maa määrättiin Retkolan isännälle. Hänen olisi ollut maksettava minulle korvaus metsästä, mutta kun hän ei suostunut suorittamaan siitä niin paljon kuin pyysin, hakkautin minä sen maahan.»

»Niinhän se ahneus sokaisee!» huudahti Heikki ja kiiruhti pois. Koivuharjun isäntä katsoi hänen jälkeensä. —

Kun Heikki eräänä kevätaamuna kulki vakoa pitkin aurasensa jälestä, kuuli hän äkkiä kirkasta laulua. Kansakoululapset, tytöt ja pojat, saapuivat pitkänä kulkueena kantaen lapioita, kastelukannuja ja eväskoreja. Nuorten silmät sädehtivät elämänhalusta. Pojat huiskuttivat hattujaan, tytöt päällinojaan. »Siellä ovat kannot!» huudettiin.

Nuori keväinen joukko kulki kaartuen rinnettä pitkin. Heikki katsoi ihmetellen. Mitähän ne aikovat? Lapset seisattuivat kaadetun metsän paikalle ja tarttuivat lapioihinsa ja kuokkiinsa. Heikki näki, kuinka opettaja kulki paikasta paikkaan auttamassa ja ohjaamassa. Siellä kaivettiin, istutettiin ja kasteltiin. Heikki katseli sitä kaikkea mielihyvällä. Ja hän näki sielunsa silmillä tämän nuorten käsien istuttaman metsän kasvavan ja kasvavan, näki sen väreilevän ilta-auringon kultaisessa hohteessa, näki siitä lähtevien kimaltelevien säteiden etsivän tietä jokaiseen sydämeen kiinnittääkseen ne katkeamattomilla siteillä rakkaaseen kotiseutuun.

Selma Granberg.





## Joulutunnelma.

Kirj. K. A. Järvi, kuvittanut Hilda Flodin-Rissanen.

Istuttiin Reijolan tuvassa ja juotiin kahvia. Oli jouluaaton aamupäivä. Opettaja oli poikennut taloon hiihtomatkallaan toiseen kylään. Ulkona oli satanut kovalle hangen pinnalle pakkasen tiiviiksi puremaa lunta. Sitä oli siellä niin ohuelta maan pinnalla, kuin sokurijauhoja leivoksen päällä. Aurinkoa ei näkynyt, joten vielä oli puolihämärä. Kalsea, kylmä, pohjatuulen tuivertama oli se jouluaaton aamupäivä.

Mutta silti ihmiset innoissaan touhusivat kuin vuoden suurimman juhlan ovella ainakin. Kaikkien kasvoilla kuvastui mieluista odotusta ja hyvätuulta. Joulutunnelma laskeusi parhaallaan korpienkin koteihin.

Reijolan emäntä oli jouluniususten leipomispöuhissa. Uunin lämpöinen hohde oli nostanut hänen kasvoinsa hiipian nuorekkaan-kauniiksi ja punakaksi. Vehnäselemu täytti koko tuvan ja antoi esimakua siitä, mitä tuleman piti. Lapset imivät sitä nautinnolla sieramiinsa ja keski-ikä isännänkin valtasi leivoksenkaneelin makea haju. Hänkin tuli hyvälle tuulelle ja tarinoi opettajan kanssa kuin läheinen ystävä ikään, vaikka hän tavalliselta luonnoltaan oli ärhentelevä ja tiukka ja kylän suurin kärejäpukari.

Tässä piti jo opettaja isännän kanssa joulun alkajaisia, joita lapset mielenkiinnolla seurasivat, kunnes äiti pisti leivoksen itsekkunkin käteen. Ja sitten rauskis! Tuore vehnäs-pulla jauheutui hienoksi heidän terävien ja terveiden hamppaitensa välissä.

Mutta ulkona vihlovanvihaisessa viimassa hiihtelee Eljas Pippuri, köyhä loismies ja monen-monen lapsen isä, hyvin hajamielisenä Reijolaa kohti. Tuskin hän huomaakaan, kun sukset tuvan edessä olevaan hankeen töksähtävät, niin että hiihtäjä on mennä silmilleen.

Opettaja äkkää Eljaksen tulon ikkunasta ja tuntee vastenmielisyyttä. Sillä Eljas on syksyn kuluessa käynyt koululla hänelle rähisemässä siitä, että hänen poikaansa Tahvoa opettaja istuttaa laiskassa. Eljas raukka on näet kovin suuri-suinen. Isäntäkin huomaa opettajan kasvoista jotain pihalla tapahtuvan ja katsoo sinne. Noh! Siellä se on taas se Eljas-hölmö!

Isäntä suuttuu. Eljas tulee varmaankin taas sen yhden ja saman asian vuoksi. Tulee nyt joulun ovella anteeksi anelemaan luullen nyt hänellä olevan siihen taipuisamman mielenlaadun.

Isännän ja Eljaksen kesken oli näet kärejäjuttu. Ei sen suurempi kuin 50 pennin asia. Mutta siitä saattoi tulla vielä suurikin. Eljas oli ostanut isännältä nahkaa tuon rahan edestä. Mutta jättänyt sen maksamatta. Hän oli muistellut kerran isännän jättäneen hänelle suorittamatta kengänkorjuupalkkaa 50 penniä. Nyt hän oli tuolla nahkalla sen kuitannut.

Mutta sitäpä maksamatta jäänyttä palkkaa ei isäntä ollut tunnustanut. Ja niin alkoi kärejäjuttu. Isäntä oli manunut Eljaksen ensi talvikärejiin, jotka pidettiin pian joulun jälestä. Viime viikolla oli Eljas käynyt Reijolassa pari kolme kertaa asiasta puhumassa, vaikka hän sitä ennen vältteli isäntää pitäjälläkin. Ja tuon samaisen nahkajutun vuoksi. Tässä samassa tuvassa oli kovasti asiasta riideltä. Niin hirveästi, että lapset pelkäsivät. Ja lopuksi oli isäntä ajanut ulos Eljaksen. Eljas oli lähtenyt, mutta eteisessä synkästi kironnut isäntää ja uhkaillut. Sillä samalla rajupäällä luuli isäntä hänen nytkin tulevan, jotta tässä saa hävetä opettajan läsnäollessa.

Eljas astui hiukan huurteisena tupaan. Ei tervehtinyt ketään. Mutta meni vaiteliaana penkille istumaan pudotetaan lakkinsa ja rukkanensa lattialle eteensä. Kynsi sitten korvallistaan ja pani palturitupakan. Avasi sitten sieramensa leivosten lemulle ja nousi lämmittämään käsiään uunin eteen. Siinä hän seiso i puhumatonna, mitään huomaamatonna, katse suunnattuna leivoksiin uunissa. Näytti kuin hän olisi käynyt aivan surulliseksi.

Kaikki olivat hiljaa tuvassa ja seurasivat äänetönnä Eljasta katseillaan. Eljas huokasi, mutta oli vaiti.

Isäntää asema ahdisti. Hän ryhtyi jotain kysymään opettajalta.

Silloinpa Eljas havahtui ja rupesi koperoimaan poveltaan jotain. Sieltä liivin povelta hän otti pienen massinsa, kumosi sen kämmenellään, ja pari rahaa, hopeamarkka ja kymmenpenninen, vierivät esiin. Taas hän katsoi uuniin, oli hetken vaiti ja lähti sitten isännän luo.

Vapisevasta kädestään pudotti hän isännälle nuo pari rahaa ja lausui ääni värähtäen:

— Tässä olisi isännälle se riitaraha, velka 50 penniä ja manuura ha 60 penniä. Opettaja katsoo päältä.

Isäntä ällistyi ja jäi sanattomaksi. Hänelle teki pahaa.

— Ovatko nämä omiasi? sai hän kotvan takaa kysytyksi rahoja tarkoittaen.

— Ainoat ovat, vastasi Eljas.

— Miksi juuri joulun edellä ainoasi annat? kysyi isäntä.

— Siksi että saan joulurauhan. Et sinä ole minulle mitään velkaa. Minä vain valehtelin ja viekastelin, puhui Eljas kovassa mielenliikutuksessa.

— No, no Eljas! rohkaisee isäntä.

— Mitenkä sitten Eljaksessa joulua vietetään, kun ainoat rahasi tänne kannat? kysyy Reijolan emäntä.

— Sitä tässä minäkin olen miettinyt, vastaa Eljas.

— On kai sinulla väellesi jouluksi leipää ja muuta ravintoa? kysyy isäntä.

— Viimeinen leipä syötiin tänä aamuna. Ajattelin käydä kunnanherrain puheilla, tokko sieltä antavat. Kitsaita ovat, haastaa Eljas.

— Aivanko olet puilla paljailla? kysyy ihmeissään isäntä.

— Yhtä paljaana kuin tuolla metsässä koivunvarpu, vastaa Eljas.

— Sus siunaa, ja joulu on tuossa paikassa! päivittelee emäntä.

— Äiti! Pane Eljakselle säkkiin muonaa! Maksakoon kun jaksaa! vaati isäntä.

Emäntä lähti aittaan. Hän toi sieltä säkinpohjassa enemmän ruokatavaroita kuin yhden markan kymmenen pennin edestä. Sitten hän vielä pisti lämpimiä leivoksia mukaan.

Eljakselle annettiin vielä kahvia. Hän näytti häpeilevän. Oli liikutettu ja kädet vahahtelivat kahvikuppia pidellessään.

Kun Eljas oli juonut kahvin, toi isäntä hänelle rahansa takaisin ja puhui:

— Maksa sitten toiste. En minäkään, vaikka omani tahdon, henno mieheltä ainoita joulurahojaan ottaa.

— Ka... mutta, sai vain Eljas sanotuksi.

Mutta kun hän säkkeineen lähti tuvasta, pyysi hän nöyrästi, ettei talonväki mitään vanhoja muistelisi.

— Ollaan taas ystävät kuten ennen vanhaan! ehdottaa Eljas.

— Ollaan! Ollaan! myönnyttelee isäntä.

Opettaja hyvästelee talonväkeä ja puikahtaa Eljaksen jälkeen. Tavottaa hänet eteisessä ja siellä kahden kesken pistää setelin Eljaksen kouraan.

— No mutta? kysyy nyt Eljas.

— Niin, niin. Ollaan mekin ystävät!

— Ettäkö niin hyvä ootte minulle? kysyy Eljas kummissaan.

He lähtevät rinnan hiihtämään pakkasviimaan. Mutta Eljaksen povessa on hyvin lämpöistä, ja lämpöistä on opettajankin.

Kenties sentään lämpoisempää on Reijolan isännän povessa.

— Niin. Levätköön vain arkijutut yli joulujuhlain tuumii hän emännälleen.

— Ja Eljaksen nähden vielä joulun jälkeenkä, ehdottaa emäntä.

— Niinpä vain joulun jälkeenkä. Teki miehen työn kun tuli ja tunnusti ja maksoi.

Nyt se oikea joulutunnelma laskeutui Reijolan isäntäväen mieleen. Ja niiden kahden mieleen, jotka siellä rinnan hiihtivät pakkasviimassa kohti suurta saloa, missä Eljas Pippuri asusti.



## Run Mestari saapuu.

Kun saapuu Mestari rakkauden  
ja luonamme juhliä pyytää,  
mitä löytää hän? — kalsean kylmyyden,  
joka rintamme lähteet hyytää.

Hän lempeä ovelle kolkuttaa,  
Hän kuiskii hellintä kieltä.  
Jos avaamme, roudat Hän sulattaa  
ja nostaa veljeysmieltä.

Kun saapuu Mestari valkeuden,  
me vietämme synkeintä yötä,  
vaan vaihtuu valohon varjot sen,  
kun Mestari tekee työtä.

Kun saapuu nyt Mestari laupeuden,  
Hän rauhan Ruhtinas suuri,  
Hän saapuu miekkojen kalskeeseen,  
on sortunut rauhan muuri.

Vihan liekit korkeina leiskuvat  
tuhontuojina turman ansain.  
Missä on Sinun joulusi juhlijat  
ja kussa on veljeys kansain?

Maanpinnan nyt peittää hurmevuo,  
on kohtalo kova kuin rauta.  
Tule, Mestari, rauhasi meille tuo!  
Tule, Mestari, armahda, auta!

T. H.

## Rodittoman joululaulu.

Oli ennen joulu mulla,  
koti mennä, koti tulla,  
nyt ma maailmalla oon,  
tuuli ulvoo ullakkoon.

Tuuli ulvoo ullakolla,  
yöss' on kylmä yksin olla,  
muiden joulutulet nään  
heijastuvan hämärään.

Yksin istun, yksin kuljen,  
illall' yksin silmän suljen,  
yksin herään hämärään  
ja ma yhä yksin jään.

Maailmalta kätken surun,  
poimin onnen mustan murun  
polult' elon oudon tien,  
mieron miehelle sen vien.

Sentään ilon säveleitä  
laulan pitkin mieron teitä,  
ken on yksin, koditon,  
kulkukumppanini on.

Tahdon yksin surun kantaa,  
tahdon muille ilon antaa,  
ja ma laulan, laulan vaan,  
kunnes muut saan laulamaan.

Larin Ryöstä.



## Tynnöriin heitetty kuninkaanpuoliso.

Suomen kansan satuaiheiden mukaan kirjoittanut Jivo Härkönen. Kuvaillanut H. Soldan-Profeldt.

**K**uninkaanpojalla puoliso ja heillä ylen kaunis lapsi. Ja onnellista elämää he elivät suuressa, kauniissa linnassaan suuren, rikkaan valtakuntansa keskellä.

Mutta heille sattui Syöjätär palvelijaksi ja tämä kadehti suuresti heidän onneaan ja etenkin kuninkaanpojan puolison elämää ja asemaa. Hän rupesi miettimään keinoa, miten saattaisi heidän elämänsä onnettomaksi.

Kerran kuninkaanpojan ollessa poissa kotoa särki Syöjätär linnan kaikki huonekalut ja astiat ja selitti kuninkaanpojan kotiin tultua teon tämän puolison tekemäksi.

— No, kun särki, niin omansahan olivatkin, sanoi kuninkaanpoika asiaa vähän aikaa ajateltuaan ja antoi puolisolleen anteeksi.

Mutta kuninkaanpoika meni toisen kerran matkoille, ja tällä aikaa Syöjätär tappoi kaiken kuninkaanlinnan karjan ja isännän kotiin tultua selitti taas teon puolison työksi.

— No, kun tappoi, niin omansapahan olivatkin, sanoi taas kuninkaanpoika eikä nuhdellut puolisoaan.

Mutta kun hän palasi kolmannelta matkaltaan, kanteli Syöjätär hänelle, että hänen puolisonsa on sillä aikaa tapannut lapsensa ja sijalle ottanut vieraan — semmoinen tunnoton on muka hänen puolisonsa.



Silloin kuninkaanpoika, asiaa enempää tutkimatta, määräsi puolisonsa poikineen pantavaksi umpinaiseen tynnöriin ja heitettäväksi meren selälle. Ja tapahtui niin.

Puoliso poikineen meren selällä umpinaisessa tynnöriissä ajelehtii, ajelehtii, kelluu, kelluu, minkä aikoja kelluneekin, niin yhtäkkiä tynnöri alkaa kolkkaa johonkin — paikallaan kellumaan käy. Silloin poikanen alkaa siellä tynnöriissä puhella äidilleen, sanoo: — Äiti, tynnöri miksi kolkkanee, maalla taidamme olla. Potkaseenko pohjan tynnöristä? — Elä potkase, mereen joudumme! — Potkase, emme joudu! — No, potkase, jos voinet!

Potkase poikanen pohjan tynnöristä, he pois tynnöristä tulevat — rantaan huomaavat tulleen, meren saareen.

Mutta se saari on mitä kaunein, — ihmeellisiä, ihania puita, kaikenlaisia kukkia, marjoja, suloisia hedelmiä.

Ja sen keskellä on suuri, kaunis linna, kuninkaanlinnaa muistuttava, ja sen ympärillä vielä kauniimpia kukkia ja puita ja marjoja, kunnes vihdoin äiti ehdottaa, että mentäisiin tuohon ihmeelliseen linnaan.

— Ei mennä, ei mennä, paha tulee, varottaa poika äitiään.

Mutta äiti ei kuule varotusta, vaan menee siihen linnaan, ottaen tietysti poikansakin mukaansa.

Se linna on täynnä suuria kauniita huoneita, ja eräässä huoneessa on pöytä, joka on täynnä kaikenlaisia syötäviä hedelmiä, makeisia, kaikkia herkkuja. No, he siihen pöytään istuvat, sen herkkuja syömään.

Mutta niinpian kuin he ovat istuutuneet siihen ja kosketaneet sen ruokiin, katoaa se pöytä sekä koko linna siitä, ja he jäävät ilman mitään autiolle kolkolle saarelle.

— Johan sanoin sinulle, ei mennä siihen linnaan, sanoo poikanen äidille, kun on näin käynyt.

— Kenpä sen olisi uskonut, lausuu äiti murheellisenä.

No, kun he siihen autioon saareen jäivät, niin täytyy ruveta siinä elämään. Mutta mitään syötävää ei ole, mitään apua ei näy tulevan; heidän täytyy ruveta itsensä etsimään keinoa, millä saada syötävää. He kutovat jonkinlaisen verkon vitsoista ja rupeavat sillä pyytämään kalaa eineekseen.

Kauvan turhaan kalasteltuaan rannikolla saavat he kerran siihen suuren hopeakylkisen hauvin. He ihastuvat siitä ja rupeavat sitä kiihkeästi päästämään verkosta.

Haukipa siinä heille puheen laatii, sanoo: — Elkkää minua viedä eineeksenne, vaan päästäkää vapauteen, — teh-





nen teille jotain hyvää. — Mitäpä hyvää sinä meille voinet tehdä! Emme päästä sinua, otamme, viemme keitoksemme, sanoo äiti.

— Katsokaa suuhuni, ottakaa sieltä, mitä näette; pyöräyttäkää sitä sitten kolmasti myötöpäivään, kolmasti vastapäivään, toivokaa, mitä tahdotte, ja samassa saatte, mitä haluatte. Tämän lupaan, jos päästätte minut, sanoo hauki.

Silloin poika päästää hauin vapaaksi, ensin otettuaan hauin suusta kauniin, kultaisen sormuksen.

— Tulkoon tähän syötävää ja juotavaa kaikenlaista sekä meille koreat vaatteet, sanoo poika ja pyöräyttää sormusta kolme kertaa myötöpäivään, kolme kertaa vastapäivään.

Samassa siihen tulee pöytä, jossa on kaikenlaista syötävää ja juotavaa ja he saavat koreat vaatteet päälleen. Ihastuneina he käyvät syömään pöydän herkkuja.

— Tulkoon tähän samanlainen linna kuin tässä alkujaan oli ja elköönkään siitä koskaan lähtekö, sanoo sitten jonkun ajan kuluttua äiti ja pyöräyttää sormusta säädetyllä tavalla.

No, linna suuri ja komea silloin siihen kohoo, ja he käyvät sen suuriin huoneisiin. Sitten rupeavat siinä olemaan, ellemään. Linna ei katoa, ja syötävää ja juotavaa he saavat.

Mutta aika pitkäksi käy siinä yksin ellessä, ja poika arvelee kerran, että jospa tämän saaren ja mannermaan välille syntyisi pitkä, kaunis silta, niin kelpaisihan sitä myöten joskus astuskella ja sitä tietä maan puolellakin pistäytyä.

Samassa hetkessä tulee siihen pitkä, komea silta, joka yli meren ylittää ja he rupeavat sitä pitkin kävelemään ja joskus sitä myöten maanpuolellakin pistäytyvät. Kuninkaanlinnaan he eivät kuitenkaan uskalla mennä, sillä olihan heidät sieltä niin jyrkästi ajettu pois. Näin rupeaa elämä luistamaan aika hupaisesti meren salaperäisellä saarella.

Kerran sattuu eräs kerjäläinen astumaan meren rantaa ja huomaa meren yli vievän kauniin sillan. Hän lähtee sitä myöten kulkemaan ja tulee siihen saareen, jossa kuninkaanpuoliso ja -poikanen oleilevat. Täällä hän ei taida kyllin kummastella ja ihmetellä sitä komeutta ja kauneutta ja sitä elämän-keveyttä, joka siellä vallitsee, ja samalla saa hän suuresti hämmästellessä sitä auliutta ja anteliaisuutta, jota saaren asujat osottavat. Hän lähtee saarelta täynnä kiitollisuutta ja sen loiston luomaa häikäisyä.

Sattuu hän sellaisin mielin osumaan kuninkaan linnaan. Siellä käy hän, täynnä ihastusta ja korulauseita, kertomaan saarenlinnan elämää ja oloja ja saaren asukkaita kiittäessään hän tuskin löytää sanoja.

Silloin kuninkaanpojalle, joka kuuli tämän, pisti oudon tunteen mieleen. Hän rientää siihen salaperäiseen saareen.

Täällä tapasi hän puolisonsa ja poikansa tuossa komeassa linnassa komeissa vaatteissa komean elämän keskellä, mutta hän ei tuntenut heitä. Silloin poika ja äiti, jotka tunsivat hänet, pyöräyttivät salaa hauilta saamansa sormusta säädetyllä tavalla ja samalla olivat kaikki linnat ja koreudet kadonneet ja he muuttuivat siihen asuun, millaisina olivat tynnyrissä saarelle saapuneet, ryysyisiksi ja repaleisiksi. Saari oli muuttunut autioksi ja kolkoksi:

— Tunnetko nyt meitä? kysyi äiti.

— En tunne, ketä olette? kysyi kuninkaanpoika.

Silloin poika ja äiti pyöräyttivät sormusta ja samassa he tulivat siihen asuun, missä he olivat olleet ennen kuninkaan linnassa ollessaan. Silloin kuninkaanpoika tunsivat heidät ja lankesi puolisonsa jalkain juureen pyytämään anteeksi.

Mielellään puoliso antoi anteeksi, ja niin syntyi sula sovinto. Kuninkaanpoika otti puolisonsa ja poikansa takasin omikseen ja päätettiin heti lähteä saarelta pois, kuninkaan linnaan mannermaalle, jossa kuninkaanpoika ilmotti panevansa toimeen suuret juhlat tapauksen johdosta.

— Mutta mitenkö pääsemme täältä pois? kysyi kuninkaanpoika hämmästyen, nähtyään, että saaren ja mantereen välillä oleva silta oli kadonnut.

— Kyllä siihen keinot keksitään, sanoi poika hymyillen ja pyöräytti sormustaan, jolloin samanlainen komea silta kuin ennen saaren ja mantereen välille syntyi.

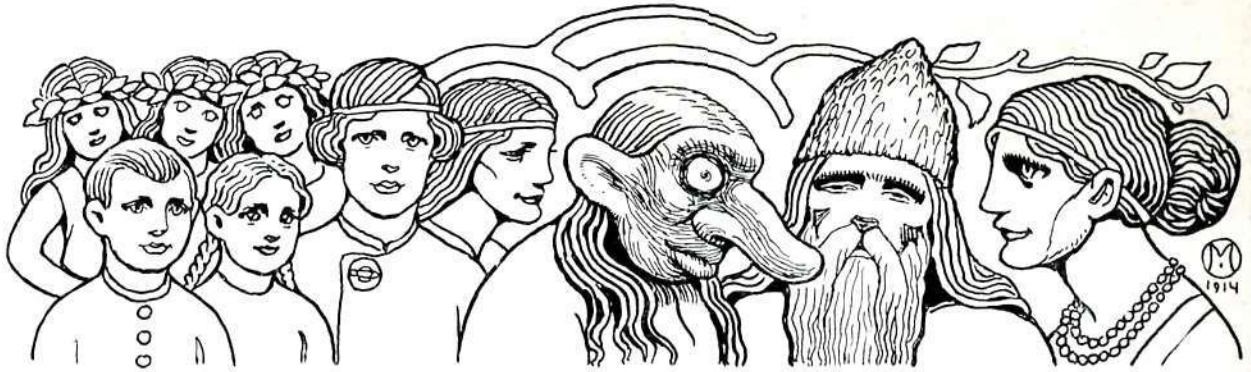
— Mutta millä voimalla te kaikkia näitä teette, sanoi kuninkaanpoika puolisolleen ja pojalleen.

— Se on meidän salaisuutemme; kenties tynnööri ja meri sen ilmaisivat, sanoi poika ja pisti sormuksen taskuunsa. Minä sitä en ainakaan kerro; kertokoon äiti myöhemmin.

— Niin, puhutaan siitä myöhemmin, nyt on aika lähteä jo kotiin, sanoi kuninkaanpoika ja nosti puolisonsa ratsunsa selkään ja lähti itse poikansa kera ratsun perästä astumaan.

Pian tultiin kotiin ja siellä pantiin toimeen ne suuret juhlat. Ja elämä alkoi luistaa entisellä tavalla siellä suuressa, rikkaassa kuninkaanlinnassa, kun siellä ei ollut enää sitä pahaa Syöjätärtäkään. Sillä sille oli kuninkaanpojan poika heti kotiinsa tultuaan tehnyt sen kepposen, että oli pyöräyttänyt sormustaan, jolloin samassa oli siihen saapunut pari hurjaa hevosta ja Syöjätär solmiutunut näiden hurjain hevosten häntiin ja sitten nämä lähteneet hurjalla vauhdilla lennättämään häntä johonkin, jonnekin hyvin kauvas.





## Hämättären lahja.

Metsäleikki. Kirjoittanut Anni Swan, kuivattanut O. Muusari. Taulut sepittänyt A. N.

I näytös. Metsässä.

(Kesällä tämä leikki käy parhaiten päinsä metsässä. Talvella riittää muutama kuusi ja kataja, ellei niitä ole, voi mielikuvitus ne loihtia eteesi.)

*Sisar.* Oi, veljeni rakas, olen jo peräti uuvuksissa. Eikö kotipolkua jo näy?

*Veli.* Ei vielä, siskoseni. Rohkaise mielesi, kohta olemme, kotona. Hetkisen vielä saloa kierrämme, kuljemme korpea, sitten jo joudumme kotikankaalle. Pian näkyy savu sininen oman isän pirtistä. Juoksemme, riennämme, jo vilkkuu punainen tölvi viheriäin koivujen välistä. Halli haukkuu — vielä pari askelta, niin jo olemmekin äidin sylissä.

*Sisar.* Kunpa jo siellä olisimme. On niin pimeä. Ja minusta tuntuu, että koti on kaukana. Risut repivät jalkojani, puitten oksat raastavat tukkaani. En jaksa enää astua.

*Veli.* Älä itke, sisarkulta. Minä huudan, huhuilen, kenties metsästä meille joku vastaa. (Huhuu.)

*Sisar.* Ei vastaa kukaan.

*Veli.* Kuulepas, sisko, turha on meidän enää pimeässä rämpä. Jääkäämme metsään yöksi. Kas, tässä on korkea kuusi. Sen tuuheiden oksien varjossa on meillä pehmeä sammalvuode. (Istuvat kuusen juurelle.)

*Sisar.* Minulla on taskussani vielä leipää, sinä saat siitä puolet. Olisi minulla enemmänkin, mutta äsken annoin siitä oravalle, jonka sinä satimesta pelastit. Se olikin viisas orava, niin kesy ja vikkela. Ja naukutti aivan kuin olisi jotain puhua tahtonut. (Ojentaa veljelle leipää.) Kas siinä, ota.

(Lapset syövät ja heittäytyvät sitten puun juurelle nukkumaan.)

*Veli.* Nuku makeasti, siskoseni.

*Sisar.* Nyt nukkuvat isä ja äitikin kotona pirtissä. Sirkka vain itseksensä sirttelee uunissa, pihakoivun latvassa laulaa rastas, ja lahdella huutaa kuikka.

*Veli.* Ehkä eivät nukukaan isä ja äiti. Ehkä meitä huutavat, etsivät.

*Sisar.* Niin — ja itkevät.

*Veli.* Maltahan, kun huomisaamulla päivä alkaa kehäänsä pyörittää. Silloin me sirkeinä juoksemme kotia kohti, kapsahdamme isän ja äidin kaulaan. Kyllä heiltä silloin kyyneleet kuivuvat.

*Sisar.* (unisena). Ja meiltä.

(Sinipiikain laulu kuuluu kaukaa. Lähestyen yhä. Sinipiikat tanssivat esille. Heillä on seppelä päässä, sinivihreä puku.)

Sinipiikain laulu.\*

Armasta olla on metsolan mailla,  
leikkiä katvehessa kuusikon,  
liidellä lehdossa huolia vailla —  
kaikki se kaunista unta on,  
kuin tuulen henkäys,  
kuin tähden välkähdyks  
metsällä vieno on viihdyttävyyks.

(*Tellervo, Nyyrikki*, molemmat viheriässä puvussa. Tellervon vyöllä pilli, Nyyrikillä pieni kirves tai puukko.)

*Tellervo.* Tännepäin jäljet johtivat.

*Nyyrikki* (kohottaa kuusen oksia). Tuossa he nukkuvat. Eksyneet ovat poloiset.

*Tellervo.* Tuuditakaamme heidät suloiseen uneen. He pelastivat rakkaan oravani hengen. Sinipiikat pikkaraiset, laulakaamme, tanssikaamme. (Sinipiikat laulavat.)

Yllä on taivahan välkkyvä katto,  
ympäri varjoja on honkien,  
vuoteena pehmeä sammalematto,  
nukkua siinä on herttainen...  
Kuin tuulen henkäys  
kuin tähden välkähdyks  
metsällä vieno on viihdyttävyyks.

*Tellervo.* Hiljaa, siskot, vaitkaamme. Syöjätär lähestyy. *Nyyrikki.* Miksi niin luulet?

*Tellervo.* Enkö sitä tuntisi? Kylmä henkäys käy yli metsän. Kuuletteko, huuhkaja huutaa? (Huuhkaja huutaa kolmasti: uhuu, uhuu, uhuu.)

*Sinipiikat.* Paetkaamme, paetkaamme.

*Tellervo.* Entä lapset? Entä Syöjätär heidät keksii?

*Nyyrikki.* Lähtekää, minä piiloudun tänne puun taakse. Ei syöjätär minua saavuta.

(Sinipiikat rientävät pois. Nyyrikki piiloutuu puun taakse.)

*Syöjätär* (musta kiireestä kantapäähän). Pimeätä on, pimeätä. Mutta näinpä sittekin huntujenne liepeet, te heilakat, sinihelmat. Aina ja joka paikassa te tielläni liehutte. Jospa teidät kerran luolaani saisin, ettepä silloin enää huntujanne heiluttaisi. (Pui nyrkkiään.) Minä vihaan teitä, metsänväki. Sinua, vanha, halliparta Tapio, sun emäntääsi kopeata Mimerkkiä ja koko veikeätä joukkoasi, tyttäriäsi, poikiäsi. Ellei teitä olisi, saisin mieleni mukaan vallita ja

\* Sävel: »Honkain keskellä».



hallita metsässä. (Seisahtuu, vetää ilmaa sieramiinsa.) Tuntuu oudolta tänä iltana metsä. En ole yksin. Täällä on vieraita, kenties ihmislapsia. (Pälyilee ympärilleen.) Ahaa, siinäpä on marjatuohisia. Täällä on siis käynyt lapsia, ihmislapsia—ovat ehkä vieläkin täällä. (Etsii tutkien kaikki paikat.)

*Nyyrikki* (kuiskaa). Taivahan taatto, hän lähenee kuusta.

*Syöjätär* (kohottaa kuusen oksia). Ahaa, siis kuitenkin. (Koppaa nukkuvan sisaren syliinsä, poistuu huutaen.) Sainpa.

*Nyyrikki* (tulee esille piilostaan, huutaa *Syöjättären* jälkeä). Ilkiö, häijyläinen, konna-kuoriainen, hämähäkki! Mutta maltas, tästä pitää isäni tiedon saaman. Kerran me vielä sinulta saaliisi ryöstämme, metsän noita. (Juoksee pois.)

## II näytös. Tapion maja.

(Näyttämömuutos. Kuusia ja katajia siirretään siten, että muodostavat majan. Tapio, naavahattu, halliparta ukko istuu kivellä. Sinipiäat toisella puolella, *Nyyrikki* ja *Tellervo* toisella.)

*Veli* (astuu sisään, katselee hämmästyneenä ympärilleen). Minne lienen poloinen joutunut? En ole teidän kaltaisanne olentoja ennen nähnyt, en kotona, en kylällä.

*Tapio*. Kerro hänelle, *Tellervo*, tyttäreni, missä hän on.

*Tellervo* (hypähtää veljen luo). Olet metsänkuninkaan linnassa, Tapiolassa. Tuossa istuu isäni, metsän mahtava kuningas, karhujen, sutten ja kettujen kuulu isäntä. Minä olen *Tellervo*, metsän tyttö, tuossa on *Nyyrikki*, veljeni, oravien paimen, ja nämä tässä ovat sinipiikoja pikkaraisia, metsänneitoja.

*Veli* (iloisena). Sittenpä olenkin oikeaan osunut. (Kumartaa.) Rukoilin sinua hartaasti, metsän kuulu valtias, kuulemaan asiאתני ja minua auttamaan.

*Tapio*. Puhu suusi puhtaaksi, poika!

*Veli*. Eilen läksimme, sisareni ja minä, marjoja poimimaan. Kuljeksimme, samoilimme kankaita, sillä marjaonni oli huono, emmekä tahtoneet tyhjin tuohisin kotiin palata. Silloinpa pimeä meidät yllätti ja me laskeuduimme tuuhean kuusen suojaan nukkumaan. Mutta aamulla, kun heräsin, oli sisareni poissa, tipotiessään. Minä huusin, huhuilin, häntä ei kuulunut. Juoksin metsän ristin rastin ja jouduin viimein tänne havumajaasi. Auta nyt minua, suuri Tapio, metsänkävijään ystävällinen auttaja, löytämään sisareni.

*Nyyrikki*. Minäpä tiedän, missä sisaresi on. Ilkeä *Syöjätär* hänet ryösti, vei pimeään luolaansa huntunsa kutojaksi, sukkulansa heittäjäksi.

*Veli*. Oi taivahan pyhä taatto, sisar-rukkanani julman *Syöjättären* vallassa! Auttakaa minua, metsän väki!

*Tapio*. Hm, poika parka, vaikea on saada *Syöjättären* vallasta sitä, joka kerran on hänen pauloihinsa joutunut. Minä tiedän ja tunnen *Syöjättären* kaikki koukut. Ikiajoista asti olemme vihoin eläneet. Yöllä hän vallitsee metsää,

päivällä minä. Hän ovela ei valon aikana minnekään luolastaan lähde. Pelkään pahoin, että saamme monet tuumat tuumitella, monet ajat aprikoida, ennenkuin sisaresi on pelastettu.

*Nyyrikki*. Tiedäpäs, isä, tämä poika sisarensa pyynnöstä mun lempioravani satimesta päästi. Auta siis häntä.

*Tellervo*. Isäni, kysykäämme äidiltäni neuvoa, hän kyllä keinot keksii.

*Tapio*. Oikein puhut, tyttini, kysykäämme metsänemännän mieltä.

*Mimerkki* (astuu sisään komeassa puvussa, käsivarsissa ja kaulassa helmiä).

*Tellervo* (rientää häntä vastaan). Oi, nytpä apu joutuu, koska äitini noin kullassa kuhisee, hopeassa helkyttelee.

*Mimerkki* (osoittaa veljeä). Mikä on tuon tänne *Tapio*-lan tanhuille tuonut, kylien lapsen, pirtinpojan?

*Tellervo*. Äitiseni, *Syöjätär* on häneltä sisaren katalasti ryöstänyt, unessa vienyt tuuhean kuusen alta.

*Mimerkki* (vihoissaan). Taasko on häijyläinen ollut pahojaan tekemässä, metsääni pilaamassa! Siksipä karjani olikin niin peloissaan, kun aamulla sen kotiin kutsuin.

*Tellervo*. Niin, äitini, säikähtyneet olivat elukat, puitten ja pensaitten suojassa piileksivät. Vasta kun heitä sima-pillilläni vihelsin, uskalsivat kätkeistään tulla.

*Tapio*. Mikäs neuvoksi? *Syöjätär* kohta valtakunnassamme vallitsee aivan kuin omassaan. Etköhän, mielevä eukkoni, keksi mitään neuvoa häntä masentaaksemme?

*Mimerkki* (mieltii, ottaa suuren hopea-avaimen vyöltään. *Tellervolle*) Mene, tyttäreni, juokse aittaan, ota sieltä kulta-lipas, joka katonrajassa välkkää. Se tuo minulle.

*Tellervo* (lähtee).

*Tapio* (*Mimerkille*). Mitä aiot, emäntäni, kummia kuulin?

*Mimerkki*. On aika toimia.

*Tellervo* (palaa kantaen kulta-lipasta).

*Mimerkki* (veljelle). Ihmislapsi, katsele tätä lipasta. Se on *Päivättären* kummilahja tyttärelleni *Tellervolle*. Sen sisään on *Päivätär* itse kätkenyt kimpun auringon kultaisia säiteitä. Tämän ihmeellisen taikakalun avulla voit pelastaa sisaresi. — *Tellervo* tyttäreni, tahdotko antaa kalliimman aarteesi *Syöjättären* kukistamiseksi?

*Tellervo*. Tahdon äiti, minä vihaan *Syöjättärtä*. Hän pelottaa pieniä oraviani, jäniksiäni ja lintujani. Hän saa metsän eläimet pahansuisiksi ja riitaisiksi. Pimeyttä ja vihaa hän kylvää ja turmelee metsän rauhan. Salli opastaa tämä ihmislapsi hänen luolalleen ja karkoittaa *Syöjätär* pesästään.

*Mimerkki*. Mene ja tuhoa pimeyden valta.

*Tapio* (ojentaa sauvansa veljelle). Ota tämä, se johdattaa teidät *Syöjättären* luolalle. (*Tellervo* ja *veli* lähtevät.)



### III näytös. Metsä. Taustalla musta luolan suu.

(Luolan saa ripustamalla mustan vaatteen seinälle.)

**Tellervo.** Nyt olemme perillä. Tuossa on luola. Sinun täytyy nyt yksin astua sisään, sillä me Tapiolan väki emme saa jalkojamme tahrata astumalla Syöjättären mustaan luolaan. Sellainen on metsän laki. Vaali lipasta tarkoin ja avaa se vasta Syöjättären silmien edessä.

**Veli.** Kiitos, Tellervo kaunis. Rohkeasti astun häijyn noidan luolaan. (Katoaa luolaan) Huh, kylläpä on pimeä!

**Tellervo.** Sinne hän katosi, tulleeke takaisin. Jospa vain osaisi lippaan oikealla ajalla avata!

**Syöjätär** (luolassa). Tänne, peikot, palvelijani utterat! Ylös, tuhotkaa, tuhotkaa rohkea vieras!

**Peikot** (huutavat). Tuhotkaa, tuhotkaa!

**Tellervo.** Pelkään, vapisen. Huu kuinka peikot huutavat!

**Syöjätär** (luolassa). Vie pois, vie pois valo, saat kaikki aarteeni, jos viet valon pois!

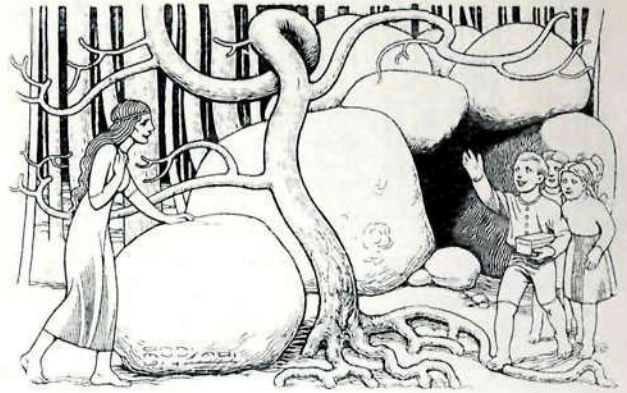
(Veli, sisar ja joukko muita tyttöjä rientää ulos luolasta.)

**Veli.** Hei heleijaa! Tellervo, metsän tytti! Nyt on Syöjätär ijäksi lähtenyt metsää turmelemasta!

**Tellervo.** Kerro, mitä tapahtui!

**Veli.** Minä astuin luolaan. Silloin Syöjätär, joka parillaan kehräsi mustaa rihmaa sysimustalla rukilla, minut äkkäsi ja alkoi huutaa peikoilleen: Tuhotkaa, tuhotkaa! Peikot kaikki kimppuuni vihausina kuin herkiläät. Mutta minä astuin rohkeasti Syöjättären eteen ja avasin lippaani kannen selko selälleen. Ihana päivänvalo silloin lippaasta esiin tulvehti kirkaana, valaisten luolan pimeimmänkin sopen. Syöjätär peitti käsillään silmänsä ja ulvoi, peikot tekivät samoin. Sitten kaikki pakosalle riensivät luolan sokkeloihin. Mutta me joudutimme ulos. Katsohan minkälaisen parven tyttöjä Syöjätär on luonaan pitänyt.

**Sisar.** Oi katalaa oli siellä olo. Kutoa saimme pimeässä liskojen ja kyiden parissa. Kiitos sinulle, armas Tellervo, että meidät pelastit.



**Kaikki.** Kiitos, Tellervo!

**Tellervo.** Veljesihän teidät pelasti. Ja nyt jääkää hyvästi. Kulkekaa suoraan eteenpäin. Nyyrikki veljeni on teille pilkkuja osviitaksi puihin veistänyt. Seuratkaa niitä.

**Veli.** Mielellämme sinua palkitsisimme, Tellervo, Tapion tytär. Sano, mitä haluat.

**Tellervo.** En halua palkintoa. Yhtä teiltä, lapset, kuitenkin pyydän: kulkekaa kauniisti isäni valtakunnassa, älkää karjaamme hätyyttäkö, pikkulintujamme ahdistelko, metsän puita ja kukkasia raiskatko.

**Kaikki.** Sen lupaamme, armas Tellervo.

**Tellervo** (katoaa huiskuttaen sinistä liinaansa.) Siskoni kutsuvat. Jääkää hyvästi. (Sinipiikain laulua kaukaa. \*)

Aamun armaan auetessa

valo maille loistaa,

purppuroipi metsät, vaarat,

rotkon varjot poistaa.

Aamun armaan auetessa

vaipuu öinen valta,

peikot poistuu, toivon laulu

kaikuu kaikkialta.

\* Sävel: »Miksi laulat, lintuseni».



## Sota.

Sotajutut kaikkein suussa  
kun jo oli elokuussa,  
myöskin lapset Tervolan  
sodan alkoi ankanan.

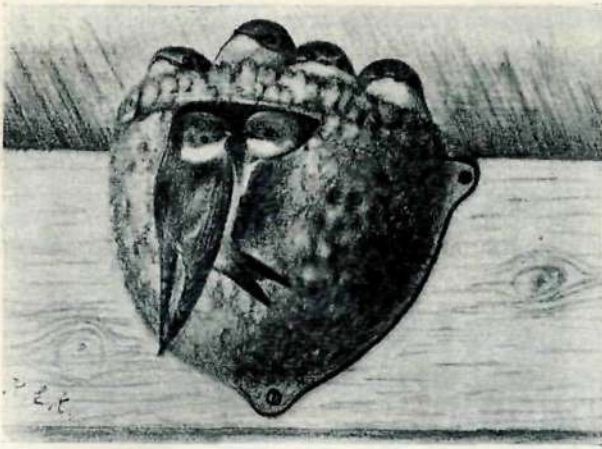
Pölkkytykki — oiva malli,  
oksan päässä paukkunalli,  
puolustajain patteri  
rattahilla kulkevi.

Siellä »pelkiläiset» ovat.  
Mutta viholliset kovat  
joukko-osastonsa tuo,  
hivittävän tykin luo.

Huudetaan halk' kouraratin:  
»Välit katkes tiplomatini!»  
Silloin tykki paukahtaa,  
»pelkiläiset» pinkoa

pinon päälle riihen luoksi,  
ja ken ensiks sille juoksi,  
hän saa sitten kunnian  
laukaista taas kanuunan.

Miehet vaihtuu, jatkuu sota,  
mutta — se on mainiota —  
verta ei vuoda tippakaan,  
hikihelmet vierii vaan.



## Pääskysten kekseliäisyyttä.

Kirjoittanut ja kuvittanut R. E. Riviirikko.

Muutamia vuosia sitten ilmestyi pääskysiä erään uutisrakennuksen pihamaalle. Ne lentelivät vallattomasti edes takaisin pyydystellen pieniä hyönteisiä, jotka taajoissa joukoissa näyttivät kohoavan läheisestä järven rannasta. Tuontuostakin ne lähestyivät rakennusta, jota telineet vielä ympäröivät. Haarapääskyet lensivät päädyn pyöreistä koriste-  
reijistä sisälle ilmeisesti ajatellen pesän tekoa yliselle, räystäpääskyet taas riippuivat kuistin räystäään alla pidellen kiinni rösöpintaisesta seinästä pienillä, terävillä kynsillään. Monia päiviä jopa viikkojakin ne siinä lentelivät, kantoivatpa nokassansa saveakin, jota kiinnittivät kokkareen sinne toisen tänne huolimatta siitä, että kaikkialla vielä koputettiin ja maalari siveltimellään pyyhkäisi väriä reunalautoihin.

Paikka ei lopultakaan ollut lintujen mielestä turvallinen, koskapa kesäkuun alussa katosivat näkyvistä. Mutta seuraavana keväänä ilmestyivät pääskyet jälleen. Tällä kerralla oli niitä varten kuistin räystäään alle kiinnitetty neljä sementistä valettua pesää niin valmista, että niitä ei tarvinnut kuin sisustaa höyhenillä ja muilla pehmikkeillä. Olisinpa halukas väittämään, että pääskysvieraat olivat ainakin osaksi samoja, jotka jo edellisellä kesänä olivat paikan edulliseksi katsoneet, mutta sittenkin olleet pakotetut hakemaan muualta turvallisemman katoksen. Linnut eivät hetkeäkään epäilleet, lensivät suoraa päätä pesiin, ja pitkän aikaa kesti riidan kania pesien omistamisesta, sillä tulokkaita olisi ollut paljon enemmänkin kuin tila salli. Samaan pesään tuppautui väliin kolmekin lintua yht'aikaa, usein riippui kolmas aukon ulkopuolella kahden tuopatessa sitä luotaan. Ja vikinää kesti aamusta iltaan räystäään alla. Riidat sovittiin toki viimein, ja nyt oli kullakin pesällä omistajansa.

Kaupasta saadut pesät ovat sekä kokonsa että muotonsa ja värinsä puolesta tarkkoja jäljennöksiä pääskysten tekemistä pesistä. Ulkopintakin on rösöllinen jäljitellen niitä pieniä savikokkareita, joita linnut nokassansa kantavat ja toisiinsa liittävät. Aukko on puolikuun muotoinen ja niin matala, että pääskynen paraaksi sisälle mahtuu. Ja tämä on perin tärkeä seikka, koska kotivarpunen muuten voisi anastaa pesät jo ennen kuin pääskyet ovat matkaltansa saapuneet, eikä niitä enää toiselle luovuta.

Sattuipa kerran, että varpusemo istui pesässä pääskysten palattua eikä suostunut lähtemään siitä millään hinnalla. Pääskysten tullessa aukolle se iski vahvalla nokallaan, joten höyhenet pölähtivät. Ei auttanut sekään, että pääskysiä

kerääntyä aika parvi varpusta härnäämään. Silloin lensivät pääskyet rannalle, täyttivät suunsa savella ja hyökkäsivät pesälle pahat aikeet mielessä. Siinä samassa oli pesän suu muurattu umpeen ja varpunen teljetty pimeyteen. Varpusta ei tuore savi kuitenkaan voinut vankeudessa pidättää, se koputti koputtamistaan, kunnes pesä irtaantui liitteistään ja kopsahti alas hajoten pieniksi pirstaleiksi. — Varpusten takia väitetään pääskysten viime aikoina muuttaneen pesänsä rakennusmuotoa ja ennen kaikkea pienentäneen aukkoa niin ahtaaksi, että tupaten siitä itse mahtuvat.

Pääskysten mielestä lienevät sementtipesien aukot olleet liian väljät, koskapa heti ryhtyivät niitä korjaamaan mielensä mukaisiksi. Kahden puolen poikittaista aukkoa kannettiin savea, jotta reikä tuskin oli viidenkään pennin kokoinen. Silloin tällöin tuotiin joku roska, valkea höyhen tai ohdakkeen haiven, ja iloista häärimistä kesti päivät pääksytyksin.

Kesäkuun alussa kävi elämä pesässä hiljaisemmaksi; vain neljä lintua lensi läheisellä pellolla hyönteisiä pyydystäen. Ja kun ne silloin tällöin pesään pujahtivat, kuului sieltä toisenkin ääni ikäänkuin vastailevan: täällä olen ja hyvä on ollakseni. Puoliso siellä hautoi muniaan jälkeläisiään odotellen ja ukko pieni toi viihdykseksi suun täyden pyytämäänsä pikkua sääskiä. — Jopa näkyi eräänä aamuna kahden pesän alla valkeita kuoria, josta saattoi päätätä että pienokaisia oli syntynyt.

Nyt alkoi niiden ruokinta. Ensin vain pienissä annoksissa tuotiin tietenkin hyvin valittua ja jo puoleksi suussa pehmitettyä ruokaa, sillä sokeina ja heikkoina ne eivät vielä paljoa tarvinneet. Sitä enemmän ne olivat lämmön ja suojeluksen tarpeessa, josta syystä emo ei niitä pitkäksi aikaa yksin jättänyt. Silloin tällöin näki emon nokassansa kantavan valkoista kokkareta, poikasten ulostuksia, pudottaakseen sen vähän matkan päähän pesän ulkopuolelle.

Mutta vitinä kävi päivä päivältä yhä äänekkäämmäksi, valkeat jäljet kuistin seinällä kasvavassa viiniköynnöksessä osoittivat, että poikaset jo kykenivät omin neuvoin aukolle. Kävi pian välttämättömäksi naulata pesäparien alle pienet laudanpätkät, joille ulostuksia pian kerääntyi pieneksi kummuksi. Parin viikon perästä olivat poikaset kaikissa pesissä niin isoja, että tirkistelivät aukosta ulos, pitäen silmällä emojen lentoa ja hyönteisten kiinnittämistä. Jokainen koetti päästä reiälle saamaan annoksen, jonka isä ja äiti heille kantoivat. Mutta useampia kuin kaksi ei siihen kerrallaan mahtunut. Vitinä muuttui nyt niin äänekkääksi, että ilmeisesti pesissä oli alituvoin riita ja tora käymässä siitä, kenen vuoro tuli olla aukolla. Joku yritti ja yritti jo pesän ulkopuolelle räpistellen siipiään ja pidellen kiinni toisella jalallaan, mutta ei uskaltanut hellittää peläten putoavansa alas.

Liian vallattoman tepastelemisen huomasivat vanhemmat vaaralliseksi ja uhkarohkeiksi, etenkin kun iso kolkikissa aamulla varahin nuoleskeli huuliaan pesän alla ja kerran jo kapusi katolle pahat aikeet mielessä. Mutta vanhempien kekseliäisyys selvitti koko pulman.

Sementtipesien katon kaltevuus oli paljon suurempi kuin kuistin räystäään, joten näiden väliin jäi siksi avara tila, että vanhemmat saattoivat siellä levätä ja yönsäkin nukkua. Eräänä päivänä oli poikanenkin sinne joutunut, ties miten, ja oli vähällä luisua alas kaltevalta pinnalta. Nähdessään poikasensa vaaranalaisen aseman, vanhemmat päästivät surkean valituksen, räpyttelivät sen ympärillä koettaen sitä tukea ja varoittaa, samalla kuin ne ilmeisesti mieltivät, miten pienokainen olisi pelastettavissa. Silloin toinen linnuista lensi rannalle, toi savea pesän katolle, toinen teki

samoin, ja näin jatkettiin, kunnes kalteva pesän katto oli muurin ympäröimä. Pesässä oli nyt kaksi kerrosta, ylempänä katolla kuisti, josta poikanen vaaratta kurkisteli. Miten kaikki lienee tapahtunutkaan, mutta pian oli yläkerrassa koko poikue, eikä nyt enää tarvinnut valittaa tilan ahtautta. Kaikki viisi lintua istui yläkuistin reunalla vierekkäin, ja kukin saattoi rauhassa nähdä miltä maailma näytti.

Naapuripesän asukkaat huomasivat keksinnön erittäin käytännölliseksi, ja pian oli niilläkin samallinen kuisti pesässä katolla. Kolmannen ja neljännen pesän asukkaat

keksivät toisen yhtä tepsivän keinon. Ne sijoittivat poikaisensa pesien alla olevalle laudalle. Mutta kun tälle oli keksintynyt kartiomainen kumpu ulostuksia, joka vaikeutti siellä oleskelua, alkoivat ne koputella sitä nokallansa ja viskellä alas pala palalta. Kun lauta oli vaakasuora, eivät poikaset putoilleet alas, mutta sittenkin oli edellinen keksintö nerokkaampi.

Tämä pieni havainto on lisänä siinä havaintojen sarjassa, joka osoittaa linnuillakin olevan älyä eikä vain sokeata vaistoa.

## „Eläintarhassa.”

Kirj. Max Oker-Blom. Kuivittanut U. Soldan-Profeldt.

Maunu ja Eino olivat saaneet isältään luvan päästä ensi kesänä kalastusmatkalle Siikajärvelle, kun vain olisivat niin ahkerat, että ilman ehtoja pääsisivät seuraavalle luokalle. Pojat kävivät lyseossa. Maunu oli jo neljännellä luokalla, nuorempi veli vasta toisella. Eikä poikia juuri tarvinnut paljon kehottaa pitämään koulutehtävistään huolta; sen he tekivät jo innolla muutenkin. Isä olikin antanut tämän lupauksensa Maunulle pikemmin vain syntymäpäivälahjaksi pojan toukokuun alussa täyttäessä neljätoista vuotta.

Isä oli monta kertaa kertonut pojilleen Siikajärvestä. Se oli muodostunut poikien mieleen jonkinlaiseksi kalastuspaikan ihanteeksi. Isä oli näet matkoillaan käynyt siellä ja kuullut paljon puhuttavan Siikajärven ahvenista ja lahnoista. Hän oli siellä myöskin tutustunut kunnon mieheen, joka asui juuri tämän kalaisan järven rannalla. Tämä metsänvartija Kiiski oli aina tehnyt isään niin herttaisen ja hyväntahtoisen vaikutuksen. Isä oli nyt suunnitellut pojilleen jonkun viikon kestävä kalastusmatkan hänen luokseen, mikä sopikin erittäin hyvin, sillä olihan metsänvartijallakin jotenkin samanikäiset pojat kuin Maunu ja Eino.

Lukukausi päättyi. Molemmat pojat olivat kunnostautuneet. Isä ja äiti olivat mielissään poikien hyvin suoritusta työstä. Ja nyt sitä lähdettiin oikein miesjoukolla urheilukauppaan. Isä hoiti kukkaroa, ja pojilla oli silmät pyöreinä. Molemmat pojat saivat onkisiimoja, koukkuja ja kaikki, mitä siihen tarvittiin. Maunu sai lisäksi vielä uistimen ja lipinkin; Einolle isä osti pienen verkon. Ja poikien silmät loistivat heidän kantaessaan tavaroita kotiin.

Äiti oli jo järjestänyt pojille matkalaukkuun kaikki, mitä heidän piti saada mukaansa Siikajärvelle. Ja sitten koitti se hetki, jota pojat jo kaiken kevättä olivat päivisin ajatelleet ja öisin uneksineet.

Vanhemmat saattoivat poikia asemalle. Junan kuljettajan pilli soi, veturi puhalsi kimakalla äänellä, ja juna lähti liikkeelle. Pojat istuivat vastatusten vaunun ikkunan ääressä, vuoroin katsellen ulos ikkunasta, vuoroin taas tarkastellen matkalippujaan, joissa oli kaupungin nimi ja Korpimäki, — sen aseman nimi, jonne poikien piti matkustaa. Korpimäki oli Siikajärven rannalla, ja siellä piti metsänvartijan olla poikia vastassa.

Kolmen tunnin junamatka oli pian tehty. Juna pysähtyi, ja pojat astuivat matkalaukkujaan kantaen vaunusta. Metsänvartija oli vastassa ja otti heidät ystävällisesti huostaansa. Oli puolen tunnin soutumatka Kiiskin kotiin, Särkilahteen.

Veneessä odottivat metsänvartijan pojat Mikko ja Niilo, joista edellinen oli tuossa viidentoista vuoden korvissa, Niilo jotenkin Einoon ikäinen.

Poikien tervehdittyä toisiaan Kiiski itse istui soutamaan etutuhdolle, Mikko keskituhdolle, Niilo asettui pitämään perää. Ja nyt sitä mentiin aika vauhtia, niin että vesi keulan edessä kohisi.

Pojat olivat alussa hiukan ujoja toisilleen. Mutta kun Kiiski otti puheeksi Siikajärven lahnat ja ahvenet, niin kaikkien kielet irtaantuivat. Kysymyksistä ja kertomuksista ei tullut loppua, ennenkuin pikkunen perämies komensi: »Jo riittää soutu». Ja niin oltiinkin metsävartijan asunnolla.

Se oli pieni punainen talo rantatörmällä. Veneestä noustaessa sanoi Kiiski:

»No nyt saavat Maunu ja Eino mennä vinttikamariin ja asua yhdessä Mikon ja Niilon kanssa. Siinä kamarissa ei ainakaan halla pane nuoria miehiä, kun tuvan savupiippu kulkee huoneen läpi.»

Mikko ja Niilo auttoivat vieraita matkatavarojen kantamisessa. Ja pian oltiin kiivetty jyrkkiä portaita talon ullakolle, jonka toisessa päässä tuo kamari oli. Huoneessa oli kaksi vuodetta, jotka nähtävästi olivat Mikon ja Niilon makuusijoina. Maunu tuli tätä nähdessään kohta itseksensä miettineeksi: »Missähän minä ja Eino sitten saamme nukkuu?» Mutta hän ei kuitenkaan sanonut sitä ääneen.

Nytkös siinä häärättiin. Matkalaukut piti heti avata ja näyttää Mikolle ja Niilolle, minkälaisia kalastusvehkeitä oli mukaan tuotu. Kun oli kotvan aikaa tavaroita tarkasteltu, huokasi Eino: »Huhhuh, kun minulla on kuuma!» — »Kovin täällä onkin kuuma!» sanoi siihen Maunukin ehdottaen, että avattaisiin ikkuna.

Eino kääntyiikin heti sitä avaamaan. Mutta kun hän ei päässyt selville, missäpäin ikkunan hakaset olivat, pyysi hän Mikkoa avuksi. Mikko tuli katselemaan ikkunaa, mutta ei hänkään nähnyt siinä hakasia. »Miten sitä sitten avataan?» kysyi Eino Mikon yhä urkkiessa, miten sen asian tulisi tapahtua. Niilo kuitenkin selvitti asian aivan yksinkertaisesti virkahtaen: »Eihän se ikkuna ole koskaan ennenkään ollut auki, tokko sitä ollenkaan voikaan avata!».

Eikä sitä voinutkaan avata. »Pannaan ovi raolle», tiesi Mikko neuvoksi, niin pääsee lämpö vähän pakenemaan.»

»Mennään ulos», kehotti Maunu, »kun täällä on niin tavattoman kuuma». Ulos mentiin ja käytiin rannalla katsomassa nuottakotaa ja verkkoja, joita oli koko liuta.

Oli jo iltapuoli päivää. Mikon ja Niilon äiti tuli kohta pyytämään lapsia illalliselle. Ja siinä sitä nyt pian nähtiin, ettei Siikajärvellä ollut kaloista puutetta. Pöydässä oli leveästä lahnasta leikattua suolakalaa. Ja lisäksi tuli vielä paistettua ahventa. Vilkkaan puhelun varassa oli illallinen



„Maunu nousi vuoteelta ja riisui paidan“.

pian syöty. Käytiin sitten vielä lähellä olevalla vuorella auringonlaskua ihailemassa ja sitten mentiin levolle, että jaksettaisiin ajoissa nousta. Kiiski oli sanonut aamulla lähtevänsä katiskoja katsomaan, niin että pojat jo heti pääsivät oikein kunnolliseen kalastukseen alkuun. Hyvää yötä isäntävälle sanottuaan läksivät Maunu ja Eino vinttikamariin, metsänvartijan omien poikien mennessä vielä äidin määräämille askareille.

Huoneeseen oli nyt tehty lattialle kahden hengen tila, ja vuoteisiin oli pantu ihan uudet, puhtaat lakanat ja niinkään puhtaat tyydynpäällykset. »Missähän me nyt nukumme?» uteli heti Eino nämä laitteet nähdessään.

Mutta Maunu ei saanut siihen vielä mitään vastaneeksi, sillä huoneesta löyhähti häntä vastaan niin ummehtunut ja omituisen raskas ja kuuma ilma, että hän ei malttanut olla ääneen huoaktamatta: »Miten me voimme tässä kuumuudessa nukkua? Ihan me tukehduimme, kun ei saa edes ikkunaakaan auki!» Ja heti rupesivat veljekset neuvotelemaan, miten tuo ikkuna saataisiin auki. »Eihän se voi olla niin ikuisiksi kiinni naulattu, ettei se jollakin tavalla lähtisi irti paikoiltaan!» arveli Eino.

Kotvan kuluttua olivatkin pojat selvillä siitä, miten tulisi menetellä. Ja kun Mikko ja Niilo vähän ajan kuluttua saapuivat huoneeseen, ehdotti Maunu, että Mikko hankkisi tikapuut ja kiipeisi ulkopuolelta katsomaan, mikä siinä on vastassa, koskei ikkuna aukea. Kun Mikko huomasi vieraitensa puuhat, meni hän puhumaan isälleen, joka nostikin tikapuut ikkunaan kohti, otti pari naulaa pois tieltä ja nosti pois koko ikkunan, joka nyt oli ihan valloillaan. »No ehkä ne kaupunkilaiset nyt saavat ilmaa nokkaansa!» virkahti hän sitten vähän ivallisesti itseksensä arvelleen: »On näet kullakin oma tapansa». Ääneen hän sitten kuitenkin ystävällisesti sanoi: »Hankitaan huomenna saranat, niin voi sitten mielin määrin pitää ikkunaa auki tahi kiinni, miten milloinkin tahtoo.»

Kun sitten kaikki neljä poikaa taas oli vinttikamarissa, niin Maunu kysyi Mikolta: »Eikö teidän koulussanne ollenkaan lueta terveysoppia, kun te voitte elää sellaisessa huonossa ilmassa, että siihen ihan tukehtuu?». »Kyllähän sitä luetaan» vastasi Mikko vähän hämillään, »mutta en tiedä, onko isä koskaan sitä kirjaa tarkemmin katsellut».

Kaikista tuntui nyt kuitenkin niin suloiselta, kuin saatiin raitista ilmaa tulvimaan kuumaan huoneeseen. Olihan iltakin niin herttaisen ihana, ja laulurastaan vaihtelevat liverrykset kuuluivat nyt niin selvään lahden toiselta puolen.

Ruvettiin levolle. Maunu sai maata Mikon, Eino Niilon vuoteessa; talon omille pojille oli aijottu tila lattialla.

Oltiin hetkisen hiljaa, ja Niilon rauhallisesta hengityksestä saattoi päätätä, että hän jo nukkui ihan sikeästi. Maunu ja Eino eivät kuitenkaan heti päässeet nukahtamaan, sillä huoneessa oli vieläkin kovin lämmin, vaikka ikkuna olikin auki. Väsymys Einoa kuitenkin painoi, ja hän alkoi jo vähitellen vaipua uneen. Mutta myötänsä hän käännähti ja väännähti, niinkuin puoliunessa.

Maunu oli yhä hereillä. Hän oli kiinnittänyt huomiotaan kaapin alla kuuluvaan ääneen likellä sitä paikkaa, josta savu-piippu kulki huoneen läpi. Siellä pieni hiiri nakerteli leivänkantaa, ja Maunu arveli itseksensä: »Kas, hiiriä makuuhuoneessa?»

Samassa hän tunsu jonkin ryömivän niskassaan ja hypähti pystyyn siepasten kädellä korvan takaa. »Hyi, mikä se oli?» huudahti hän. »Olisiko se ollut hiiri?» Muut nukkuivat, eikä kukaan häntä kuullut. Hän koetti uudelleen nukkua. Mutta nyt puri häntä kainalosta. Maunu nousi vuoteelta ja riisui paidan pois aikoen pudistaa sitä, niin että varmaan tietää, ettei siinä mitään oudompaa ole.

Ja hän rupesi uudelleen vuoteeseen. Mutta nyt hän oli hukassa: puri milloin jalkaa, milloin niskaa; milloin ryömi jotakin rinnalla milloin käsivarrella. Hän huudahti taas ääneen ja hyppäsi uudelleen vuoteeltaan. Siihen heräsi nyt Einokin valittaen: »Täällä niin puree ja kutkua!».

Einokin nousi vuoteestaan, ja molemmat veljekset astuivat ikkunan luo tarkastamaan, mikä heissä oikein oli, kun koko ruumista niin kiusasi. Kauhukseen huomasi Maunu, että Einon paidassa olkapään kohdalla kiipeisi ihkasan elävä lude, ja hän sanoi samalla veljelleen: »Tule, Eino, likemmäksi ikkunaan, niin minä napahutan sen ikkunasta ulos!» Ja niin tehtiin, mutta silloin huomasi Maunu vielä toisenkin luteen ryömivän pitkin hihaa ja yritti senkin napahuttaa pois. Siitäpä ei tullutkaan mitään, sillä samassa tuntui taas jotakin ryömivän Maunun omassa niskassa, ja hän huusi kiireellisesti Einolle: »Katso sukkelaan, mikä niskassani on!»

Maunu taivutti päätään, että Eino voisi paremmin nähdä. Nytpä Eino oikein säikähti ja huusi: »Hyi, mikä se on! En minä uskalla siihen koskea, kun sillä on niin pitkät sarvet!» Maunua oikein puistatti, ja hän löi itse kädellään niskaansa. Silloin putosi tuo sarvekas pöydälle, ja Maunu huudahti kauhuissaan: »Torakka! Hyi!»

Siihen heräsi Mikko. Nähdessään vieraansa häärivän avonaisen ikkunan edessä tiedusteli hän: »Mitä te siellä hommaatte, kun ette nuku?» — »Kun täällä on kaikenlaisia eläviä!» vastasi Maunu vähän hermostuneesti.

»Mitä te niistä välitätte», virkkoi Mikko tyyneesti. »Eivät-hän ne ole sen kummempia kuin luteita ja torakoita. Eiväthän ne mitään tee!» Ja hän kehoitti vieraitaan menemään levolle.



„Oli niin mukava vajota puhtaisiin lehtiin.“



„Pojat olivat touhussa päivät pääksytysten.“

Maunu ei malttanut olla vastaamatta vähän pistävästi: »Mikä lepo se siellä on, kun vuoteet ovat täynnä levottomuutta.» Mutta Mikko vain verkalleen selitti, että ovathan hän ja Niilo tähän asti nukkuneet niissä, eikä siitä ole ollut mitään haittaa.

Yhdessä nyt kuitenkin mentiin vuoteita tarkastelemaan. Voi kauhistusta, mitkä markkinat siellä oli! Luteita kihisi, ja torakat astuskelivat ylpeinä kuin mitkäkin sotapäälliköt pienempien sotamiesten joukossa. »Oikeinhan tämä on kokonainen eläintarha», sanoi Maunu ivallisesti.

Vaikka Maunun sanat vähän pistivät Mikkoa, niin täytyi hänen kuitenkin ruveta neuvotteluihin, miten asiat järjestettäisiin, että kaupunkilaiset, jotka eivät olleet tottuneet tällaisten elukkain kanssa yhdessä nukkumaan, saisivat maata rauhassa.

Vihdoin keksittiin keino. Maunu ja Eino riisuivat ensin näkin paitansa pois ja tarkastivat niitä oikein tarkkaan, ettei niissä mitään asiaan kuulumatonta olisi. Niinikään tarkastettiin päanaluksset. Ne asetettiin sitten keskelle lattiaa ja Maunu ja Eino rupesivat nukkumaan paljaalle lattialle; peitteeksi otettiin saali, jonka äiti oli antanut pojille matkaan. Ja niin sitä sitten saatiin nukkua muutamia tunteja rauhassa, joskin tavattoman kovalla patjalla.

Metsänvartija huusi varhain avonaisen ikkunan läpi: »Työhön pojat! Katiskoja katsomaan!» Kiireimmän kautta oltiin pystyssä. Niilo ihmetteli, miksi Maunu ja Eino nukuivat lattialla, mutta Mikko kuiskasi hänen korvaansa, ettei olisi huomaavinaan.

Aamukahvit juotua mentiin rantaan. Sieltä kiiti vene kaislikon läpi lahden pohjukkaan, jossa oli kolme katiskaa. Nyt ei ollut aikaa ajatella viime yön kiusallisia kokemuksia; eikä niistä puhuttu mitään. Innoissaan olivat kaupungin pojat, kun Kiiski liipillään ammensi kaloja venheeseen. Ensimmäisestä katiskasta saatiin vain yksi ainoa pienenpuoleinen hauki, mutta toisesta nosti Kiiski kokonaista seitsemän suurta lahnaa, ja kolmannelta tuli taaskin neljä lahnaa. Poikien silmät loistivat, kun elävää saalista veneen pohjalla katselivat.

Kotiin tultua ruvettiin panemaan onkia kuntoon. Ei ollut lapsilla sinä päivänä aikaa levätä. Käytiin ongella sekä aamupäivällä että illemmällä. Ja ahvenia saatiinkin päivän kuluessa yhteensä kolmatta kiloa.

Maatamenoajan lähetessä sanoi metsänvartija: »Eivätkö pojat tahtois kerran nukkua heinäladossa heinien päällä; siellä on pehmonen ja tarpeeksi lämmin?» Pojat tahtoivat mielellään kokea tällaista maalaiselämää. Ja Maunu heti ajatteli itselleen: »Ehkei siellä ole luteita ja torakoita!»

Mikko oli uskonut vanhemmilleen, miten yöllä oli käynyt, ja äiti oli silloin isälle ehdottanut, että lapset nukkuisivat muutamana yön ladossa. Sillä aikaa hävitettäisiin luteet ja torakat pois vinttikamarista. Seuraavana päivänä huomaisivatkin Maunu ja Eino, että vinttikamarin vuoteet ynnä kaikki muutkin huonekalut oli tuotu pihalle sekä että niitä jos jollakin lailla puhdistettiin. Möyskin itse vinttihuoneessa oli toimeenpantu täysi sota noita syöpäläisiä vastaan. Sen oli Maunu nähnyt käydessään matkalaukustaan hakemassa leivoksia, jotka äiti oli niin sievästi käärintä paperiin pojille evääksi ja kodin muistiksi, mutta jotka syöpäläiset olivat ennättäneet turmella.

Muutama yö nukuttiin ladossa. Ja mainion hyvä siellä olikin maata. Ei ollut eläviä; ja oli niin mukavaa vajota noihin puhtaisiin heiniin, joilla oli oma miellyttävä tuoksunsa.

Pojat olivat touhussa päivät pääksytysten. Ja hupaista oli maalaiselämää. Kalastettiin ja uitiin ja oltiin milloin missäkin, missä vain joku muu oli työnhommassa. Ja koetettiin olla apuna, minkä verran kukin kykeni. Eikä Särkilähti ollut »eläintarha» vain syöpäläisten ansiosta. Lintuja oli metsät täynnä; liverrystä kuului joka haaralta; ja kaloja oli järvenvässä, minkä vain jaksoi onkia.

Muutaman päivän kuluttua tuli kylmempi sää, ja Kiiski kehotti lapsia nyt jälleen muuttamaan vinttikamariin takaisin. Eikä käynyt vastaan sanominen, vaikka Maunun mieleen heti tuli tuon ensimmäisen yön kamalat kokemukset. Mutta mikä muutos! Huone oli kuin uusi. Seinillä oli uudet paperit, ja ikkuna oli varustettu saranoilla, niin että sitä voitiin mielin määrin avata. Mutta mikä ihmeellisempää; vuoteissa ei ollut enää eläviä. Eino riisuutuessa hypäsi vain pieni kirppu hänen omasta paidastaan; sen hän oli varmaankin saanut Vahti-koiralta, jota hän juuri vähän aikaa sitten oli siliteltyt.

Pian olivat nyt kaikki levolla. Ja makeata oli uni puhtaissa oloissa, kun eivät mitkään syöpäläiset kiusanneet.

Poikien aamulla herättyä kysyi Mikko vierailtaan: »No, oliko nyt parempi nukkua?» — »Oli tietenkin, oli oikein mainio!» vastasi Maunu, joka vähän ajan päästä vielä lisäsi: »En minä voi ollenkaan käsittää, miten te saatatte nukkua, kun eläviä ryömii pitkin pintaa! Onhan se niin ilkeätä ja siivotonta. Ja terveysopissa sanotaan, että ne voivat kuljettaa kaikenlaisia tautejakin mukanaan tartuttaen niitä ihmiseen.»

Mikko oli vähän hämillään, mutta pani huomautuksen mieleen. Eikä Mikon ja Niilon kamari tästä lähtien enää koskaan päässyt muodostumaan sellaiseksi »eläintarhaksi», jollaisena se oli ollut Maunun ja Eino tulfessa Särkilahdelle.

## Kukkasen syys.

Sanoi kukka koivun alla,  
puheli punateräinen:  
„Tule tänne, paimenpoika,  
lähene, lehonkävijä,  
ennen päivän päättymistä,  
yöhyen yhyttämistä,

etten kaatuisi kulohon,  
kaneruihin katkeaksi.  
Vilu jo vierehen tulevi,  
paha pakkaneh etehen  
minun vienon viiltäjäksi,

kaunihin kadottajaksi.  
Muut jo kuoliivat kedolta,  
nujertuivat nurmikolta,  
jain minä ainoa jällelle  
kukan lapsi loistamahan,

päiväsilmä siintämähän.”  
„Tule, paimen tuttuseni,  
liiku laulusi keralla,  
että häipyisin hymyhyen,  
unelmihin uinahtaisin.”

Aapo Pärnänen.